

УДК 378.046.4

Оксана Зосименко

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
ORCID ID 0000-0003-2080-6178
DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/056-068

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено спробу обґрунтування педагогічного проектування як засобу розвитку професійної компетентності педагога в системі післядипломної освіти через призму Нової української школи. Автором проаналізовано підходи науковців до розуміння дефініцій «проектування» та «педагогічне проектування». Висвітлено основні ідеї педагогічного проектування, його функції та принципи, що визначаються як загальні регулятори нормування професійної діяльності. Запропоновано у програму підвищення кваліфікації педагогічних фахівців із метою розвитку професійної компетентності включити модуль «Педагогічне проектування як умова компетентнісного розвитку особистості педагога» та розкрито особливості його запровадження.

Ключові слова: *проект, педагогічне проектування, проектна діяльність, педагог, мозковий штурм, ажурна пилка, асоціативна карта думок, фішбоун, технологічна карта педагогічного проекту, система післядипломної освіти, професійна компетентність.*

Постановка проблеми. Закцентуємо, що вирішальну роль у розбудові національної системи освіти відіграє вчитель. Саме через діяльність педагога реалізується державна політика, спрямована на зміцнення інтелектуального й духовного потенціалу нації, розвиток вітчизняної науки та техніки, збереження і примноження культурної спадщини.

Сучасна Концепція нової української школи декларує нові вимоги до ролі й образу вітчизняного педагога, що має стати в авангарді змін, інноватором, який покликаний виховати людину, здатну жити у XXI столітті, що, у свою чергу, стане запорукою згуртованості, економічного розвитку й конкурентоспроможності держави. Головним здобутком освітньої реформи має стати академічна свобода та широка траєкторія педагогічного руху для вчителя, який творчо й постійно працює над собою. Вчитель зможе власноруч готувати авторські навчальні програми, самостійно обирати методичне забезпечення, упроваджувати сучасні стратегії та засоби навчання; активно виражати і втілювати у практику власну фахову думку й педагогічний досвід. Зважаючи на викладене вище, суттєвих змін повинен зазнати процес розвитку професійної компетентності педагога, його зміст, складові та технології модернізації. Таким чином, уведення змін у практику освітнього процесу можливе за

умови трансформації стереотипів діяльності й вироблення нового досвіду на основі впровадження інноваційних педагогічних технологій.

З огляду на наведені міркування, на сучасному етапі оновлення змісту післядипломної педагогічної освіти особливого значення набуває педагогічне проектування, провідне завдання якого полягає в забезпеченні переходу від традиційної моделі до компетентнісної моделі освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Значний внесок у розробку методології означеного феномену було зроблено О. Алексєєвим, В. Геніціанським, В. Гузеєвим, Дж. Джонсом, П. Хіллом, Т. Шамовою; розвиток та впровадження ідей проектного навчання в педагогічну практику в історичному контексті висвітлено у працях П. Архангельського, П. Блонського, Г. Ващенко, С. Вудварда, О. Джуринського, Д. Дьюї, Б. Ігнат'єва, Е. Кагарова, В. Кіпатрика, М. Кнолла, Е. Коллінгса, Л. Кондратова, Л. Левіна, Б. Мельниченка, В. Стернберг, Ю. Олькерса, С. Шацького, Е. Янжула та ін.; теоретичні засади проектної діяльності розкриваються в дослідженнях О. Коберника, Д. Левітеса, І. Ляхова, Н. Матяш, О. Пехоти, Є. Полат, В. Радіонова, С. Сисоєвої, Н. Чанилової та ін.; питання проектного навчання в загальноосвітній школі розглядаються в роботах Н. Поліхун, В. Сидоренка, А. Терещука, С. Ящука та ін.; технології впровадження індивідуальних освітніх проектів у навчальний процес висвітлюються у працях Н. Альохіної, С. Генкал, І. Єрмакової, Л. Сохань, Е. Сундукової та ін.; особливості використання проектної діяльності у процесі підготовки студентів вищих навчальних закладів представлено у працях С. Баташової, В. Веселової, О. Демченко, М. Елькіна, С. Ізбаш, О. Ільяшевої, Ю. Кірімової, Г. Ковальчук, Л. Кондратової, Л. Кравченко, О. Олексюк, О. Павлішак, М. Пелагейченка, Т. Резнік, С. Стрижак та ін.; педагогічне проектування розглядається в низці праць В. Безрукової, В. Безпалька, В. Ворошилова, В. Загвязинського, Н. Кузьміної, Ю. Кулюткіна, І. Підласого, Г. Щедровицького та інших науковців. Разом із тим, проблема впровадження педагогічного проектування в умовах післядипломної педагогічної освіти в контексті розвитку професійної компетентності педагога не була предметом спеціального дослідження.

Мета статті полягає у здійсненні спроби обґрунтування педагогічного проектування як засобу розвитку професійної компетентності педагога в системі післядипломної освіти.

Методи дослідження. Основні методи, що були нами використані при здійсненні дослідження окресленого питання – це теоретико-методологічний аналіз проблеми, систематизація наукових літературних джерел, порівняння й узагальнення даних.

Виклад основного матеріалу. У процесі досягнення визначеної мети ми виходили з тих позицій, що під професійною компетентністю педагога вчені розуміють інтегральну характеристику, яка визначає здатність

розв'язувати професійні проблеми й типові професійні задачі, які виникають у реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів. Показниками такої компетентності можуть бути загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь та навичок; уміння правильно їх застосувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення; а також професійні позиції, індивідуально-психологічні якості й акмеологічні інваріанти. Отже, на основі аналізу наукових праць із проблеми дослідження виявлено, що педагогічне проектування має певні педагогічні можливості впливу на розвиток професійної компетентності, оскільки забезпечує вчителям «вільний вибір дій» та виявлення ініціативи, дає можливість задіяти у проектній діяльності «і розум, і серця, і руки» та створює умови для взаєморозуміння в педагогічній підсистемі «учитель – учень» через урахування вікового й освітнього рівня тих, хто навчається та того, хто навчає.

Наукові розвідки дозволяють стверджувати, що сучасні науковці трактують проектування як процес створення ідеального опису майбутнього об'єкта, що передує його реалізації. Так, в останні десятиліття методологія проектування отримала значного розвитку, ввібравши в себе сукупність процедур постановки завдання, генерації варіантів, вибору, оптимізації, прийняття рішень тощо. Отже, сьогодні загальновизнаним є той факт, що майже будь-яка перетворювальна діяльність людини може й повинна спиратися на методологію проектування або її окремі процедури.

У контексті філософсько-методологічного дослідження проблеми проектування в умовах сучасного інформаційного суспільства цікавими є ідеї С. Кримського, який зазначає, що «сучасна теорія як форма організації знання починає все більш органічно поєднуватися з проектом, а проект забезпечувати методологію практичної діяльності. У цьому зв'язку методологічні функції проекту виявляються ширшими, ніж конструктивне завдання теорії чи теоретичні підвалини практики. Адже проект будується за алгоритмами практики, а функціонує у вигляді теоретичної побудови» [5, с. 183].

У своєму дослідженні О. Газман визначене поняття пояснює як комплексну діяльність, особливістю якої є автодидактизм – здатність паралельно з безпосереднім результатом (створенням проекту) забезпечувати засвоєння нових знань, формувати уяву, утворювати нові смисли, динаміку цінностей. Така особливість проектування дозволяє вчителю володіти власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні й розвивати здатність проектувати свій подальший професійний розвиток.

Цікавими в контексті нашого дослідження є визначення поняття «педагогічне проектування» дане О. Заір-Беком. На думку автора, педагогічне проектування – це система запланованих та реалізованих дій, необхідних умов і засобів для досягнення певних цілей, які, у свою чергу,

залежать від пріоритетних педагогічних цінностей, а також низки суб'єктивних факторів людської діяльності [2, с. 10–11].

Привертає увагу позиція О. Коберника, який на основі дослідження праць Н. Яковлевої робить висновок про те, що педагогічне проектування – це процес проектування великих педагогічних систем, при якому необхідно відповісти на концептуальне (що треба зробити, змінити?), технологічне (як робити?), і кадрове (хто це зробить?) запитання. Водночас, дослідник стверджує, що педагогічне проектування можна розглядати і як індивідуальну діяльність учителя, спрямовану на попередню розробку основних елементів педагогічної ситуації чи цілісного педагогічного процесу: мети й завдань, плану, організаційних форм, методів та засобів, форм і методів контролю, корекції й оцінювання результатів педагогічної та навчальної праці [3]. Отже, педагогічне проектування включає моделювання, проектування й конструювання педагогічного об'єкта і спрямоване на обґрунтування цільової ідеї, розробку та створення моделі, конструювання й реалізацію педагогічного проекту створення ідеального опису майбутнього об'єкта, що передує його реалізації. У цьому контексті професійна компетентність вчителя буде збагачена володінням прийомами саморегуляції і розвитку індивідуальності в рамках професії, умінням організувати раціонально свою працю, здатністю до індивідуального самозбереження, готовністю до професійного зростання.

Наукові розвідки, здійснені О. Моревою, дозволили розглядати педагогічне проектування у трьох ракурсах: як специфічний вид науково-практичної педагогічної діяльності, у ході якого актуалізуються інтегративні за сутністю соціально-особистісні завдання освітньої теорії і практики; як процес і результат розробки науково обґрунтованої моделі раціональних характеристик конкретних соціально-педагогічних об'єктів чи їх станів у плані вирішення певних соціально-педагогічних завдань, що здійснюється на основі педагогічного передбачення та прогнозування; як процедура, що спирається на прогноз, план, модель бажаного майбутнього [6, с. 11–12].

Підкреслимо, що до основних ідей педагогічного проектування відносять: випередження, що закладено у тлумаченні поняття «проект» – «кидок у майбутнє»; різність потенціалів між актуальним станом предмету проектування та бажаним; покроковості (поетапне наближення до бажаного результату); співпраці, кооперації, об'єднання всіх можливих ресурсів та зусиль у ході проектування; «разгалуженої активності» (за В. Кіпатриком) [3]. Це дозволяє вчителю розвивати свої здібності щодо володіння спільною професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятими у професії прийомами педагогічного спілкування та брати соціальну відповідальність за результати своєї професійної праці.

Указуючи на поліфункціональність педагогічного проектування, В. Безпалько наголошує на його основних функціях: дослідницькій, аналітичній,

прогностичній, перетворювальній, нормуючій [1]. Дослідник акцентує увагу на тому, що проектуванню ще характерна конструктивність, тобто націленість на здобуття абсолютно визначеного практично значимого результату на основі прогностичного знання. Таким чином, проектна діяльність відрізняється від простого виявлення й опису загальних педагогічних закономірностей, властивих, наприклад, науково-педагогічній діяльності.

Важливим для нашого дослідження є виділення основних функцій педагогічного проектування, які обґрунтовані Л. Байбородовою, а саме:

- дослідницька (комплексне дослідження об'єкта, розкриття теоретико-методологічних аспектів проектного процесу чи явища);
- аналітична (аналіз існуючого досвіду, вихідних умов та засобів для реалізації проекту з подальшим моніторингом результатів проектування);
- прогностична (передбачення результатів конкретних дій, можливостей відхилення і способів подолання вірогідних труднощів у реалізації проекту);
- нормуюча (створення нормативних актів, документів у якості вихідного продукту проектування);
- конструктивну (дозволяє на основі прогностичних знань отримати конкретний практичний результат) [7].

Зазначимо, що поліфункціональність педагогічного проектування дозволяє використовувати його і як педагогічний засіб всередині більш широкого соціального контексту, і як засіб навчання (виховання), і як допоміжну діяльність щодо інших видів педагогічної діяльності, і як процедуру в контексті іншої діяльності, і як форму (інноваційного розвитку) того чи іншого педагогічного об'єкту (системи, процесу, явища). У контексті нашого дослідження мова йде про педагогічний засіб розвитку професійної компетентності педагога в умовах післядипломної освіти.

Дослідження теоретичних і методичних аспектів проектної діяльності педагога дало змогу виділити низку принципів, що визначаються як загальні регулятори нормування професійної діяльності, а також об'єктивно обумовлені природою проектування й визначають належність певних дій педагога до проектної сфери. Отже, такими принципами є:

- центрації проектування на провідному елементі;
- технологічності;
- саморозвитку та суб'єктності;
- адаптації освітнього процесу до особистості учня;
- взаємозв'язку процесу і об'єкта проектування, конструювання за аналогією з принципом «синхронізації та взаємозалежності проектування й системи управління»;
- «єдності та наступності проектування, конструювання і втілення проекта нової системи управління»;

- рефлексивності;
- рівневості освітніх результатів та продуктів проектування [4].

Наші розвідки дозволяють зробити висновок про те, що до найбільш поширених відносять такі види педагогічних проектів: концепція, модель, програма, план. Закцентуємо, що вони є складними й потребують виявлення досконалих проектних і конструктивних умінь педагога та теоретичних знань технології створення проекту. Отже, звернення до технологічного підходу є логічним і своєчасним. Він дозволяє визначити логічні, покрокові етапи здійснення проектної діяльності педагога.

Зазначимо, що в науково-педагогічній літературі існує значна кількість підходів до поетапної організації створення проекту. Так, наприклад, Дж. Ван Гиг у проектуванні соціальних систем окреслює три фази: формування стратегії та попереднє планування; оцінка варіантів; реалізація, аналіз результатів та корекція. На думку Дж. К. Джонсома, педагогічне проектування проходить три етапи: дивергенції (розширення меж проектної ситуації з метою забезпечення досить великого простору для пошуку рішення), трансформації (створення принципів і концепцій), конвергенції (вибір оптимального варіанта рішення з безлічі альтернативних).

У контексті нашого дослідження цікавою є позиція В. Серікова, який пропонує таку послідовність створення педагогічного проекту: розробка задуму, діагностування мети, визначення змісту та умов діяльності, які забезпечують особистісні новоутворення, формування узагальненої характеристики педагогічної ситуації, динамічне структурування процесу, добір педагогічних засобів, прогнозування варіантів поведінки педагога, діагностування результатів [8].

Підкреслимо, що всі вище вказані підходи були враховані під час розробки авторської технологічної карти створення педагогічного проекту, яку буде описано пізніше.

У контексті післядипломної педагогічної освіти впровадження педагогічного проектування забезпечує перехід від традиційного змісту освіти до інноваційного та реалізовує принцип навчання протягом життя.

Вивчення й аналіз професійного досвіду педагогів, вхідне діагностування під час курсів підвищення кваліфікації засвідчує, що окремі педагоги, групи, колективи беруть участь у професійних конкурсах, виставках перспективного педагогічного досвіду, на яких у якості методичного продукту презентують педагогічні проекти. Практика показує, що під проектом досить часто розуміється будь-яка перетворювальна діяльність, що не відповідає вимогам проектування. Аналіз презентованих проектів містить недостатньо коректно сформульовану концепцію, часто розмиті цілі, завдання, основні ідеї та задуми проекту.

Таким чином, постає проблема попередньої підготовки педагога, пов'язана з формуванням комплексу умінь та навичок, розвитком проектного

типу мислення, який є одним із показників професійної компетентності. Для розв'язання виявленої проблеми пропонуємо у програму підвищення кваліфікації педагогічних фахівців включити модуль «Педагогічне проектування як умова компетентнісного розвитку особистості педагога», що складається з інтерактивної міні-лекції, практичної частини та педагогічного практикуму з розробки випускної роботи (творчого проекту), її захист та рефлексію. Зміст модуля проектується на основі принципів діяльнісного, особистісного, компетентнісного підходів, критичного мислення та навчання дорослих. У процесі його реалізації доцільним є використання таких методів: «мозковий штурм», «ажурна пилка», «асоціативна карта думок», «фішбоун».

Дослідження показало, що на початку заняття необхідно здійснити актуалізацію проблеми й розглянути питання – що таке педагогічний проект?, використовуючи метод «мозковий штурм». Далі важливо обговорити такі питання: у чому полягає інноваційність запропонованої діяльності, над якими педагогічними проектами вже працювали педагоги, чим відрізняється учнівський проект від педагогічного?. З метою генерування ідей, структурування й виявлення досвіду слухачів об'єднуємо їх у групи та пропонуємо скласти асоціативну карту думок щодо поняття «педагогічний проект». Після чого здійснюємо презентацію та обговорення виявлених думок і досвіду.

Наступним етапом модуля є інтерактивна міні-лекція, яка розкриває теоретичний зміст педагогічного проектування. З метою активізації когнітивних процесів слухачів застосовуємо метод «фішбоун» (рис. 1), спрямований на розвиток критичного мислення та пропонуємо встановити за допомогою цього методу причинно-наслідкові зв'язки між педагогічним проектуванням та інноваційною діяльністю вчителя. Метод додатково дозволяє поглиблювати навички роботи з інформацією та вміння визначати, формулювати й вирішувати проблеми, актуалізує потребу в отриманні нових знань і досвіду.

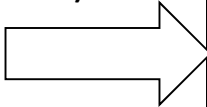
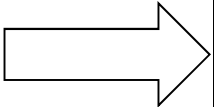
Рис. 1. Діаграма Ішикава

Логічним продовженням запропонованого модуля стає практичне заняття, яке передбачає роботу слухачів у підгрупах. За допомогою методу «Ажурна пилка» здійснюємо опрацювання технологічної карти створення

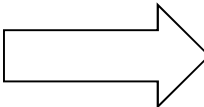
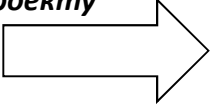
педагогічного проекту (табл. 1) та актуалізацію отриманих знань. Після цього кожна група обговорює тему власного проекту, який стане завданням самостійного етапу діяльності слухачів курсового підвищення кваліфікації та буде представлений як випускна робота (проект).

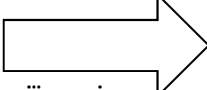
Таблиця 1

Технологічна карта створення педагогічного проекту

№	Етапи створення проекту	Зміст діяльності учасників проекту всередині етапу	Завдання для учасника проекту
1	<i>I етап</i> <i>Передпроектний</i>	<p>Дослідження (діагностика)</p> <p>Проблематизація</p> <p>Концептуалізація</p> <p>Концепція (лат. Conceptio – розуміння, система) – визначений спосіб розуміння, трактування, інтерпретації будь-якого явища, предмету, процесу, основна точка зору, керуюча ідея для їх систематичного висвітлення</p> <p>Критерій – у перекладі з грецької «ознака, на основі якої дається оцінка чому-небудь». Вони повинні відповідати обраним цілям та принципам проектної діяльності</p>	<p>Проаналізувати завдання професійної діяльності відповідно до вимог освітньої політики держави, навчального закладу; визначити й записати існуючі проблеми освіти в цілому та шкільної (позашкільної) зокрема; розвитку дитини; власної професійної діяльності; оцінити можливості предмету (виховання); напрям діяльності за фахом тощо.</p> <p>Осмыслити виявлені проблеми; результати наявного досвіду. Здійснити їх систематизацію, обрати одну з нагальних, обґрунтувати пріоритетність вибору</p> <p>Результат діяльності: визначено проблему та окреслено шляхи її вирішення.</p> <p>Під час процесу концептуалізації іде розробка стратегії та принципів проектування; структура об'єкту, який проектується; характеристики нового об'єкту в цілому та окремих його елементів, уточнюються цілі й визначаються задачі проектування; розробляються критерії оцінки успішності проектної діяльності.</p> <p>Результат діяльності: Розроблено концепцію проекту, осмыслено та визначено цілі й завдання; критерії оцінювання проектної діяльності команди</p> <p><i>Визначення координатора групового проекту !!!</i></p>

		<p>Програмування та планування процесу створення проекту</p> 	<p>Розробка сценарію роботи над проектом; письмова фіксація покрокового плану дій відповідно до визначених завдань, які розподіляються між усіма учасниками проекту; визначаються джерела інформації; обираються способи збору та аналізу інформації; моделюється уявлений образ результату (форми звіту) тощо</p>
<p>Кінцевий результат передпроектного етапу: процедура представлення уявної моделі проекту та її обговорення між проектантами</p>			
<p>2</p>	<p>II етап Етап реалізації проекту</p>	<p>Створення проекту</p> <p>Практичне створення проекту відповідно до визначеного плану дій, оформлення проекту, здійснення внутрішнього оцінювання та презентація роботи для зовнішнього оцінювання</p> <p><i>Вимоги до учасників проекту:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) учасники проекту – команда односторонців щодо реалізації цілей; 2) персональний розподіл завдань; 3) кожен проектний крок чітко співвіднесений із певним завданням; 4) персональна відповідальність за реалізацію кожного завдання відповідно до визначеного часу; 5) критичне ставлення та самооцінка виконання власних дій; 6) відслідковування та оцінка проміжних результатів команди; 7) апробація результатів (при можливості); 8) залучення всіх учасників групи до оформлення та створення презентації проекту 	<p>Виконання плану розроблених дій кожним учасником; консультації та обговорення отриманих проміжних результатів запланованого, здійснення координації дій учасників, корекція результатів проекту та дій його учасників на основі зворотного зв'язку; внутрішнє оцінювання проектного продукту; співставлення з уявним ідеалом, оформлення матеріалів, розробка презентації проекту. Презентація кінцевих результатів роботи та представлення для зовнішньої експертизи (оцінка)</p>

Кінцевий результат II етапу: підготовлений до зовнішньої презентації		
<p>III етап Рефлексивний</p>	<p>Рефлексія, визначення «уроків проекту»</p> <p>Здійснення рефлексії відносно задуму проекту, його ходу та результатів (відповідність результату початковому уявленню, якість отриманого продукту, якість спільної діяльності та стосунків, перспективи використання продукту та розвиток проекту). <i>Рефлексія</i> – це не тільки знання або розуміння суб'єктом самого себе, але й виявлення того, як інші знають і розуміють «рефлексуючого», його особистісні характеристики, емоційні переживання та когнітивні (пов'язані з пізнанням) уявлення. Рефлексивні процеси пов'язані з аналізом власної свідомості та діяльності, а також розумінням сенсу міжособистісного спілкування</p>	<p>Кожен учасник відтворює, аналізує, співставляє завдання, процес власної діяльності та отриманий результат, здійснює самооцінку власної ролі, визначає рівень розвитку отриманих знань і досвіду у процесі створення проекту та якість командної роботи</p>
<p>IV етап</p>	<p>Реклама проекту та його розповсюдження</p>	<p>Упровадження проекту у професійну діяльність у міжкурсовий період, розповсюдження (дисемінація) результатів і продуктів проектної діяльності; вибір варіантів упровадження проекту (визначення нового проектного задуму, який спиратиметься на результати попереднього, поєднання власного проекту з іншими тощо)</p>

Зазначимо, що результатом проектування можуть бути: акмеологічна модель розвитку професійної компетентності фахівця; модель випускника; модель учнівського самоврядування в закладі загальної середньої освіти; проект особистісно орієнтованого уроку; концепція розвитку закладу освіти; маршрут самоосвітньої діяльності; портфоліо професійної діяльності; програма, проект виховного заходу, програма навчання лідерів, програма моніторингу освітнього процесу в школі; арт-бук, інтелект-карти, модель професійної компетентності будь-якого фахівця тощо.

У контексті оцінювання результату педагогічного проекту пропонуємо враховувати: самостійність, творчість, уміння здійснювати ситуативну корекцію, дотримання плану чи програми дій, активність групи та скоординованість дій. Під час представлення й захисту проектів слід звернути увагу на якість презентації (композиція, логіка, послідовність, аргументованість, чіткість, оригінальність); педагогічна техніка, ерудованість, використання технічних засобів, уміння представляти логічний аналіз, оцінку результатів, реклама проекту (можливості застосування), завершеність і повнота розробки, естетична якість отриманих результатів, практична життєздатність проекту тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, проведений аналіз дослідження проблеми педагогічного проектування дозволяє зробити висновок про те, що сьогодні науковці розуміють педагогічне проектування як інноваційний, поліфункціональний вид педагогічної діяльності, який дозволяє на основі теоретичних основ вибудовувати нову практику, сприяє саморозвиткові педагога; як педагогічну технологію, яка має чітко виділені узагальнені етапи. Головною інноваційною особливістю педагогічного проектування є те, що відбувається створення нової ідеї, розробка нового способу її реалізації й отримання абсолютно нового практичного рішення. У зв'язку з цим педагогічне проектування стає актуальною технологією, яка дозволяє передбачати результати праці, системно аналізувати та описувати різні об'єкти, визначати можливі шляхи перетворення педагогічної дійсності, конкретної ситуації. Це сприяє інноваційному розвитку самого педагога, його професійної компетентності, відповідно до мети проекту, відбувається вдосконалення його спеціальних проектних здібностей.

Подальшого дослідження потребує проблема виявлення й обґрунтування організаційно-педагогічних умов упровадження педагогічного проектування в системі післядипломної педагогічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько, В. П. (1989). *Слагаемые педагогической технологии*. М.: Педагогика (Bespalko, V. P. (1989). *Components of pedagogical technology*. М.: Pedagogy).
2. Заир-Бек, Е. С. (1995). *Теоретические основы обучения педагогическому проектированию* (дисс. докт. пед. наук). Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург (Zair-Beck, E. S. (1995). *Theoretical foundations of teaching pedagogical projecting* (DSc thesis). Rus. state. ped. un-ty named after A. I. Herzen. St. Petersburg).
3. Коберник, О. (2012). Сутнісна характеристика проектування педагогічного процесу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2, 101–109 (Kobernyk, O. (2012). Essential characteristic of the design of the pedagogical process. *Collection of research works of Uman State Pedagogical University*, 2, 101–109).
4. Колесникова, И. А. (2005). *Педагогическое проектирование*. М.: Академия (Kolesnikova, I. A. (2005). *Pedagogical projecting*. М.: Academy).

5. Кримський, С. Б. (2008) *Під сигнатурою Софії*. К.: Вид дім «Києво-Могилянська академія» (Krymskyi, S. B. (2008). *Under the signature of Sophia*. K.: Publishing house "Kyiv-Mohyla Academy").

6. Морева, О. В. (2006). *Теоретические основы педагогического проектирования*. Новосибирск: Издательство СО РАН (Moreva, O. V. (2006). *Theoretical bases of pedagogical projecting*. Novosibirsk: SB RAS Publishing House).

7. Проектирование и программирование: учебник и практикум для академического бакалаврата (Ч. 3). (2018). В Байбародова, Л. В. (Ред.), *Педагогические технологии: В 3 частях*. М.: Издательство Юрайт (Designing and programming: a textbook and a workshop for an academic bachelor's degree (Part 3). (2018). In Baibarodova, L. V. (Ed.), *Pedagogical Technologies: In 3 parts*. M.: Publishing house Yurait).

8. Сериков, В. В. (1994). *Личностный подход в образовании: концепции и технологии*. Волгоград: Перемена (Serikov, V. V. (1994). *Personality approach in education: concepts and technologies*. Volgograd: Peremena).

РЕЗЮМЕ

Зосименко Оксана. Педагогическое проектирование как средство развития профессиональной компетентности педагога в системе последипломного образования.

В статье предпринята попытка обоснования педагогического проектирования как средства развития профессиональной компетентности педагога в системе последипломного образования через призму Новой украинской школы. Автором проанализированы подходы ученых к пониманию дефиниций «проектирование» и «педагогическое проектирование». Освещены основные идеи педагогического проектирования, его функции и принципы, которые определяются как общие регуляторы нормирования профессиональной деятельности. Предложено в программу повышения квалификации педагогических специалистов с целью развития профессиональной компетентности включить модуль «Педагогическое проектирование как условие компетентностного развития личности педагога» и раскрыты особенности его внедрения.

Ключевые слова: проект, педагогическое проектирование, проектная деятельность, педагог, мозговой штурм, ажурная пила, ассоциативная карта мыслей, фишбоун, технологическая карта педагогического проекта, система последипломного образования, профессиональная компетентность.

SUMMARY

Zosymenko Oksana. Pedagogical projecting as a means of development of professional competence of the teacher in the system of postgraduate education.

The aim of the article is to attempt to substantiate pedagogical projecting as a means of developing professional competence of a teacher in the system of post-graduate education

The studies allowed the author to argue that modern scholars interpret projecting as a process for creating an ideal description of the future object, preceding its implementation. Thus, in recent decades, the methodology of projecting has gained significant development, incorporating a set of procedures for setting the task, generating options, choosing, optimizing, making decisions, etc. Thus, today it is universally accepted that almost any transforming human activity can and must rely on the methodology of projecting or its separate procedures.

The main functions of pedagogical projecting are defined in the article, namely: research (complex research of the object, disclosure of theoretical-methodological aspects of

the projected process or phenomenon), analytical (analysis of existing experience, baseline conditions and means for project realization with further monitoring of the project results); prognostic (prediction of results of concrete actions, possibilities of deviation and ways to overcome the probable difficulties in project realization); normalizing (creation of normative acts, documents as the initial product of projecting); constructive (allows to obtain concrete practical result on the basis of predictive knowledge).

The author notes that multifunctionality of pedagogical projecting allows to use it both as a pedagogical tool within a wider social context and as a means of teaching (education), as a support activity for other types of pedagogical activities, as a procedure in the context of other activities, and as a form (of innovative development) of one or another pedagogical object (system, process, phenomenon).

In order to achieve the aim of the article, the researcher proposes to include the module "Pedagogical projecting as a condition of competence development of the personality of the teacher" in the program of professional development of pedagogical specialists and reveals the peculiarities of its implementation.

It is proved that the main innovative feature of the pedagogical education is the fact that in this case takes place creation of a new idea, development of a new way of its realization and the acquisition of an entirely new practical solution. In this regard, pedagogical projecting becomes an actual technology that allows to predict the results of work, systematically analyze and describe various objects, identify possible ways of transforming pedagogical reality, a particular situation. It promotes the innovative development of the teacher himself, his professional competence, in accordance with the aim of the project, improves his special projecting abilities.

Key words: *project, pedagogical projecting, project activity, teacher, brainstorming, jaw saw, associative map of thoughts, fishbone, technological map of the pedagogical project, system of postgraduate education, professional competence.*

УДК 378.13:37.013.42

Ігор Іваній

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-6578:480

DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/068-078

АКМЕ-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ

У статті здійснено аналіз наукового тезаурусу сутності базових понять проблеми професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту на акме-культурологічних засадах. На основі аналізу взаємозв'язку класів явищ теорії акмеології і культури обґрунтовано та введено в науковий обіг новий термін «акме-культурологічний потенціал майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту». Розглянуто такі базові поняття, що стосуються професійної підготовки, як «культура», «фізична та спортивна культура», «фізичне виховання», «спорт», «професійна фізкультурна освіта» та поняття, які розкривають сутність та специфіку професійно-педагогічної підготовки